

Feministke morajo uresničiti plemeniti, navdušujoči ideal¹

Nekatere diplomantke se razburjajo nad “nasveti” študentskih svetovalcev

Kakšna je prihodnost akademskega feminizma? Kako naj ga ocenimo in utrdimo zdaj, ko se ženske študije oblikujejo v študije spolov? Feminizem je eno izmed najbolj progresivnih družbenih gibanj moderne dobe, ki se je začela s francosko revolucijo. Feminizem je – tako kot gibanje za ukinitve suženjstva in otroškega dela – plod zahodnega razsvetljenstva, ki je ustvarilo pojma individualizma in državljskih pravic, ki sta navdihnili upore proti diktatorskim režimom po vsem svetu.

Zaradi vzvišenega, navdušujočega feminističnega ideala – z zakonom zagotovljene enake pravice za oba spola – bi lahko pričakovali, da bo imelo feministično gibanje iskreno podporo vsakega dobronamernega človeka. Dejstva, da je v Združenih državah Amerike toliko skepticizma glede feminizma – in da se, kakor kažejo raziskave, tako malo mladih žensk opredeljuje kot feministike –, ne moremo več razložiti s preprostimi poimenovanji, kot sta “reakcionizem” ali “vojna proti ženskam” (to sta tudi naslova knjig Susan Faludi in Marilyn French, ki sta polni propagande). Narobe, zdaj je čas, da si vsaka ameriška feministka prizna, da sta tako “mainstream” feminizem kot tudi akademski feminizem kriva za ideološke ekscese, ki zahtevajo popravke.

Reformatorsko krilo feminizma, ki mu pripadam, je v javnost prodrlo v zgodnjih devetdesetih letih 20. stoletja, čeprav ima v resnici že dolgo zgodovino. Od trenutka, ko je v poznih šestdesetih letih žensko gibanje doživelo preporod po dremavici, ki je sledila zmagi sufražetk leta 1920, smo najbolj radikalno prosekusualne izmed nas začele biti bitke proti puritanstvu in črednosti vodilnih feministik. Tako je na primer inovativna, hudomušna plesna kritičarka Jill Johnston poseblyala zagrižen, strasten, bojevito telesen feminizem šestdesetih let, ki je bil izbrisan iz kulturnega spomina. Ta proces se je odvijal v “main-

¹ Camille Paglia: “Feminist must Fulfill Their Noble Animating Ideal”; <http://www.privat.ub.uib.no/BUBSY/apollon.htm>

stream” feminizmu ženskih revij in tudi v novih, birokratsko naravnanih programih ženskih študij v sedemdesetih letih.

Da bi se ta akademski feminizem vzpostavil kot znanstvena disciplina in hitro dokazal svojo akademsko legitimnost v sedemdesetih letih, je postal zasvojen s teorijo, ki se je pojavila v dveh glavnih oblikah. Prva, ki je izvirala iz knjige Kate Millet z naslovom *Seksualna politika* (1970), je reducirala kompleksna umetniška dela na njihovo politično vsebino in napadla znane moške umetnike in avtorje zaradi domnevnega seksizma.

Ta ostudna knjiga, ki se je pojavila, ko sem bila še diplomatska študentka, je vsako talentirano, mlado intelektualko, ki sem jo poznala, odvrnila od ženskega gibanja. Milletova, ki je odgovorna za sedanji zaton D. H. Lawrenca, Ernesta Hemingwaya in Henryja Millerja v študijskih programih, je naredila velikansko škodo ameriškemu kulturnemu življenju in iz takega vandalizma naredila modo.

Drugi glavni teoretski slog, ki ga je prevzel akademski feminizem, je uvožen iz Francije, in izhaja iz skrajno nejasne in zapletene dekonstrukcije in poststrukturalizma. Ta pristopa sta v sedemdesetih letih preplavila oddelke za primerjalno književnost in se kasneje razširila na druga humanistična področja. Tisti, ki so prakticirali francosko teorijo, so sicer pridigali levičarske in celo marksistične vrednote, vendar so imeli bolj malo zveze z resnično politiko in prav nobene z navadnimi ljudmi, ki so bili primorani popustiti elitističnemu žargonu teoretikov, ki jih je izključeval. Zakaj je spremenljiv, ciničen in dolgovezen psihoanalitik Jacques Lacan – klasičen beli Evropejec – postal idol tolikšnega števila lahkovernih ameriških feministk, ostaja skrivnost. Morda to lahko pojasni preprost karierizem: v sedemdesetih letih in vse do konca osemdesetih let je navezanost na akademski feminizem in na francosko teorijo zagotavljala zaposlitev, napredovanje in vrh vsega še bogate denarne nagrade. Akademsko tržno okolje je še okrepilo to kruto povzpetništvo in čredno vedenje, ki je nazadnje resno ogrozilo dober glas neposrednega, zavzetega študija književnosti in umetnosti, ki bi moral biti pravo poslanstvo humanistike.

V osemdesetih letih sta postala glavni predmet akademskega feminizma neizprosno nasprotovanje pornografiji in zagovor strogih meril proti spolnemu nadlegovanju, ki ju je uveljavljala profesorica prava Catherine McKinnon. Vedno močnejši nestorji “študentskega življenja” in njihovi vse številčnejši varovanci – ki so se razplodili na dragih ameriških kolidžih in univerzah ter si prizadevali, da bi pritegnili bogate starše, ki bi plačevali šolnino – so bili spreobrnjenici k teoriji Mackinonove in zastarelemu scenariju moških napadalcev in krhkih ženskih žrtev. Ob koncu osemdesetih let sta vročična retorika in totalitarna politika MacKinnonove pomagali ustvariti epidemijo histerije “posilstva na zmenku”, na katero so se kolidži, ki jih je skrbela negativna publiciteta, odzvali s skrivnimi

improviziranimi sodišči, ki so študentom moškega spola in fakultetnemu osebju odvzemala državljanske pravice.

Feministična teorija sedemdesetih in osemdesetih let je bila dobesedno brez izjeme družbeno konstruktivistična, saj je menila, da izključno družba ustvarja spolne razlike. Hormoni niso obstajali. Celo psihologinja Carol Gilligan, ki je zagovarjala meglene, sentimentalne meščanske predstave o prirojeni ženski moralni superiornosti, se je previdno izogibala biološki obarvanosti. Vsako sklicevanje na naravo so zakopale v kičaste, sterilne figure "Boginje" ali ga brez pomisleka odpravile kot "esencialistično" – to je bil malomarno rabljen izraz amaterskih akademikov brez znanja filozofije.

Programe ženskih študij so v sedemdesetih in osemdesetih letih na hitro sestavili, ne da bi količkaj upoštevali znanstvenost. Humanistke z malo ali nič znanja o endokrinologiji, genetiki, antropologiji in socialni psihologiji so delale ohlapne posplošitve. Protiznanstvene poststrukturalistične težnje so stvari še poslabšale, saj so ustvarile zatirani dvopomenski govor Foucaultovih privrženek (kot je na primer foucaultovka Judith Butler, neizobražena "gay teoretičarka"), ki so napihnjeno besedno igro zamešale z znanstvenim raziskovanjem.

Velikanska sprememba sredi devetdesetih let je začela zmanjševati akademski prestiž in vpliv francoskih in feminističnih teoretičark. Večina diplomskih študentk ne kaže več zanimanja zanje – čeprav jim bo naš okostenel sistem dosmrtno pravice opravljanja službe omogočil, da bodo še najmanj 15 let praznile zakladnice ustanov in izkrivljale diplomski študij in kadrovske politike oddelkov. Kje so vzroki za ta nedavni kulturni premik? Številne humanistične oddelke je pretreslo razkritje pionirja dekonstruktivizma Paula de Mana kot nacističnega simpatizerja; do razkritja je prišlo v poznih osemdesetih letih in je dekonstruktivizmu naredilo veliko škode. Nenadno natančno raziskovanje novinarjev je zvezdniške profesorje, vajene živahnih družabnosti na konferencah, pognalo v ilegalo. Trenutno na številnih humanističnih oddelkih vlada ozračje previdnosti in razočaranja. Vendar si nekatere teoretičarke še naprej škodujejo. Na primer, nedavno izdana brez-sramna avtobiografija vodilne lacanovke, feministke Jane Gallop – s sofisticiranim zagovarjanjem seksualnih avantur s profesoricami in študentkami –, ponuja jasen vpogled v notranje amoralno francosko teorijo.

Akademski feminizem ter tudi vodilne feministične ustanove so izgubili nadzor nad razpravljanjem o spolu, ko se je niz kontroverznih tem začel pojavljati v medijih in je postal središče vsesplošnih državnih razprav na časopisnih straneh in v radijskih ter televizijskih oddajah. Najprej je bilo na vrsti "posilstvo na zmenku", ki so mu bile posvečene naslovnice revij leta 1989 in 1990. Nato je bilo na vrsti spolno nadlegovanje na delovnem mestu, ki je dobilo še dramatičnejše razsežnosti leta 1991 z obtožbami Anite Hill na burni dokazni obravnavi pri Clarencu Thomasu na vrhovnem sodišču.

Razprave o takih praktičnih zadevah, na katere so bile akademske feministke slabo pripravljene, so se razvijale z bliskovito naglico, kot posledica televizijskih oddaj, ki so se druga za drugo vrstile po CNN, CNBC in PBS in so jih dopolnjevala predavanja in javni dogodki, ki jih je prenašal C-SPAN ter jih pustil osvežujoče necenzurirane. Zdaj so na obeh koncih političnega spektra do besede prišle desetine živahnih žensk, ne da bi jih cenzurirala newyorška poročevalska mreža, nad katero sta dolgo bdeli Gloria Steinem in Nacionalna organizacija za ženske v tesni povezavi z demokrasko stranko. V obdobju zatona politične korektnosti je bil ključen tudi svoboden pretok idej po internetu.

Izvolitev južnjaškega centralista Billa Clintona leta 1992 je odstranila uradnike Reaganove in Busheve administracije, ki so jih akademiki v malomeščanskem smislu za razsvetljeno levičarstvo radi zasmehovali; povzročila je tudi začetek konca zastarele delitve na konzervativce in liberalce. Akademskemu feminizmu (v katerega so veliko preveč vlagali v liberalistični doktrini socialne blaginje, ki je včasih mejila na odprt socializem) se znova ni posrečilo držati koraka s spremembami v resničnem svetu, tu ali v nekdanji Sovjetski zvezi. Popolnoma je prezrl vzpon libertinizma (to je tudi moja lastna filozofija Clintonove demokratke), ki nasprotuje vmešavanju vlade v privatno življenje in kombinira potrditev (*indosament*) modificiranega kapitalizma z močno podporo svobodnemu izražanju (to v zgodnjih devetdesetih letih, ko so se širila pravila akademskega govora, ni bilo malo).

Akademske feministke, zaprte v počasni tempo in ekskluzivnost znanstvenih konferenc ter strokovnih revij, tudi niso imele veliko povedati o večini drugih kontroverznih vprašanj in javnih osebnosti devetdesetih let: o fotografijah Roberta Mapplethorpa in napadu na Nacionalno ustanovo za umetnost, homoseksualcih v vojski in poroki med homoseksualci, o Hillary Clinton, Pauli Jones, splavih v visoki nosečnosti, o spolnem nadlegovanju in prešuštvu v vojski.

Skrivnostna francoska teorija, utemeljena na lingvističnih paradigmah izpred II. svetovne vojne, danes, ko se večina ljudi ukvarja s temeljnimi vprašanji otrok in mladostnikov, kot so otroško skrbstvo, število ločitev, raba mamil in upadanje kakovosti izobraževanja v državnih šolah, deluje precej čudno. In v igri sladke ironije se v času, ko generacija *baby-booma* prihaja v menopavzo, vračajo hormoni. Germaine Greer, ki je bila, preden se je obrnila proti seksu, najčudovitejša izmed zgodnjih feministk, je celotno knjigo *Sprememba* posvetila upadanju ravni estrogena pri starejših ženskah.

Poleg tega je znanost prenehala biti sovražnik žensk, ko je poskušala odkriti zgodnje opozorilne znake pri raku na dojkah in jajčnikih ter opravljala uspešne posege; delovala je v prid karieristkam, ki so odložile rojstvo otrok ter imajo težave s plodnostjo, ker se njihova biološka ura izteka. Prav tako znanost ni več sovražnik za ljudi z virusom aidsa, ki verjamejo v nova vsestransko delujoča

zaviralna sredstva, in še več, v cepivo proti aidsu v prihodnosti; ter za homoseksualce, ki (veliko prezgodaj) trdijo, da je prgišče omejenih raziskav potrdilo obstoj “gena za homoseksualnost”, to dokazuje, da je homoseksualnost prirojena, naravna, in ne stvar morale. V luči tega nezadržnega razvoja je zato toliko bolj nezaslišana odsotnost znanosti v programu ženskih študij.

V zgodnjih devetdesetih letih je k premiku središča pozornosti od akademskega feminizma k resničnim življenjskim temam pripomogel tudi prihod nove generacije mladih feministk na nacionalno prizorišče. Prve knjige pisateljic, kot sta Naomi Wolf in Susan Faludi, so se – čeprav so se občasno lotevale dvomljivih raziskav in razmišljale pristransko –, vsaj naslavljale na realno družbo, v kateri živimo: na družbo z vseprisotnimi mediji in s konfliktnimi odnosi med spoloma. Obe sta bili kot diplomantki Ivy League pod močnim vplivom akademske feministične ideologije, od katere se je Wolfova začela odmikati v poznejših knjigah. Ob svežih, dekliških in odločnih Wolfovi in Faludijevi so bile starejše, uveljavljene ameriške feministike videti utrujene in iz mode. Morda sta nenamerno tudi odbili zadnjo uro absurdno malikovanim francoskim feministkam, kot sta Helene Cixous in Luce Irigaray, katerih dolgočasna dela so vsiljevali ameriškim študentkam v osemdesetih letih.

Bleda, moralistična sporočila akademskega feminizma je preplavila tudi bogata in dinamična popularna kultura. Na primer Madonnino vključevanje pornografskih scenarijev in razkošne visoke mode ni omajalo “prevladujočih patriarhalnih kategorij” (to še vedno radi poudarjajo humanistični profesorji brez posluha), temveč puritanski mackinnonski feministični slog (ki je blizu komi). Od Madonne naprej mlajše ženske ne čutijo več, da bi bila ličenje in seksi oblačila nezdržljiva s feminizmom. Napredek je bil še posebej velik v homoseksualnem svetu: t. i. “našminkane lezbijke” zgodnjih devetdesetih let, ki so se najprej pojavile na Zahodni obali, so razbile stereotip resne, pridigarske, zategnjeno oblečene in lezbične feministke. Naslovnica “*Vročih, cvetočih, nevarno zapeljivih lezbijk*”, kar je bil naslov zadnje knjige Alison Bechdel, lezbične sindikalistične risarke pove vse: v feministični knjigarni se police, namenjene erotiki, šibijo pod knjigami, ob katerih stojijo željne nakupovalke, medtem ko je majhen oddelek, označen s “feministična teorija”, skoraj prazen in prekrit s pajčevino.

Torej nam ne preostane nič drugega, kot da študije spolov preoblikujemo v skladu s sedanjimi kulturnimi spremembami in z izobraževalnimi potrebami prihodnjega stoletja. Sramotno je, da so se programi ženskih študij pojavili brez najmanjšega osnovnega intelektualnega ali akademskega nadzora. Še več, večino jih vodijo kot avtokratske fevde, ki so zavarovani pred kritiko na lastnih univerzah in so med seboj povezani z nacionalno mrežo vase zaverovanih izvajalcev, ki nadzorujejo zaposlovanje, dodeljevanje štipendij in izdajanje knjig.

Seveda so na univerzi tudi pametne, dobronamerne feministke, vendar si ne morejo domišljati, da so tipične ali da so si, preden sem leta 1990 začela napadati v medijih in s knjigo *Spolne persone*, upale v javnosti spregovoriti o svojem nezadovoljstvu. Tisti, ki mislijo, da so akademske feministke strpne in odprte za drugačno mnenje, še nikoli niso izzvali njihove politike mišljenja, kakor sva naredili filozofinja Christina Hoff Sommers in Camille Paglia ter se zaradi tega nemalokrat znašli v sovražnih mafijskih scenah, za katere normalen človek ne bi verjel, da se lahko pojavijo na univerzi.

Kaj naj bo merilo za dodelitev mesta predavateljice na ženskih študijah? Člani fakultet in administrativno osebje na njih se s tem vprašanjem spopadajo nadvse bojazljivo. Ker so ženske študije kot akademska entiteta produkt sedemdesetih let, njihove starejše strokovnjakinje odsevajo že okostenelo ideologijo tistega časa, agresivno do moških, ki ni spoštovala ne znanosti ne visoke umetnosti. Tiste pred letom sedemdeset so bile že od samega začetka pogosto v sporih z akademskim feminizmom, ki jih je preganjal. Na primer kritiki, ki me označujejo kot antifeministko, pozabljajo, da moj feminizem sega v čas, ko sem julija leta 1963 v *Newsweeku* objavila pismo, v katerem se zavzemam "za enake pravice za vse ameriške ženske".

Temeljno poznavanje znanosti mora biti prvi pogoj za vse predavateljice in predavatelje, ki poučujejo diplomske študentke in študente o vprašanih spola. Enako pomembno je poznavanje tradicionalnih raziskovalnih tehnik v zgodovini, sociologiji in antropologiji; literarna izobrazba številnih sodobnih feministk kratko malo ni zadosti. Bleščavi, igrivi postmodernistični slog, ki ga razglašajo incestuozni humanistični centri in Routledge, ta tovarna smeti, je grozljiva priprava na študije spolov, ki zahteva potrpežljivo in natančno opazovanje vsakdanjega življenja.

Prvi korak, ki ga lahko naredijo kolidži in univerze, da bi zmanjšali kronizem in zagotovili odgovornosti pri študiju, je zahteva, naj bodo v predmetih študija spolov zastopane vse plati v razpravi. Če v branje niso vključene disidentske feministke in konservativni kritiki feminizma, potem študentke indoktriniramo in ne izobražujemo.

Drugič, študij spolov mora preseči geto akademskega objavljanja. Fakultetno osebje mora izdajati knjige, kakor so delo *Ti preprosto ne razumeš: moški in ženske v pogovoru* Deborah Tannen, delo *Moški so z Marsa, ženske so z Venere* Johna Graya in celo knjiga *Ne stoj preblizu golemu moškemu* komediografa Tima Allena, ki gredo za med in kar priča, da so našle stik z občinstvom.

Omenjene priljubljene knjige s satiričnim humorjem črpajo iz modrosti resnične izkušnje, s katero prikazujejo spolne odnose veliko bolje, kot uspeva katerikoli današnji akademski teoretičarki.

Prevedla Katarina Majerhold